

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 HE211/2022

Viite: HE211/2022

Helsingin yliopiston kirjallinen lausunto: Hallituksen esitys laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta

Helsingin yliopisto kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa lausuntopyynnöstä hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030. Yliopisto tukee ehdotusta tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta ja pitää valtioneuvoston ehdotusta tarpeellisena sekä sen tavoitteiden osalta suurilta osin toimivana.

Lain pohjana on parlamentaarisen TKI-ryhmän työ, jossa etsittiin keinoja t&k rahoituksen tason ja ennustettavuuden kasvattamiseksi. Kuten työryhmän loppuraportissa todetaan, tutkimuksella ja innovaatiotoiminnalla on ratkaiseva merkitys Suomen tuottavuuden kasvussa, elinkeinoelämän uudistumisessa ja hyvinvoinnin luomisessa.

Helsingin yliopisto pitää kansallisesti asetettua tavoitetta päästä tutkimus- ja kehittämistoiminnan 4 % BKT-osuuteen erittäin tärkeänä. Yliopisto on tehnyt myös merkittäviä omia panostuksia innovaatiotoiminnan ja yrittäjyyden tukemiseen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Yliopiston näkemyksen mukaan nyt ehdotettu rahoituslaki vastaa tavoitteeseen parantaa valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä sekä nostaa julkisen rahoituksen määrää.

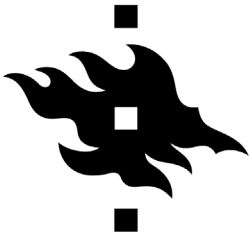
Lakiluonnoksen ehdotus tehdä valtuuksien ja määrärahojen vuosittainen korotus tarpeen vaatiessa säädettävä pienempänä olisi kuitenkin ollut hyvä poistaa esityksestä. Sen sijaan tarpeellisuuden mukainen on ehdotus siitä, että määrärahoja voidaan tarpeen vaatiessa kohdentaa uudelleen tavalla, jonka arvioidaan paremmin edistävän TKI-politiikan tavoitteita.

Tutkittu tieto ja osaaminen TKI-toiminnan perustana

Yliopisto pitää tärkeänä, että rahoituslaki mahdollistaa TKI-rahoituksen suuntaamisen myös yliopistojen perusrahoitukseen. Toimivaa TKI-järjestelmää ei voi rakentaa ilman kestävästi ylläpidettävää tutkimusrahoitusta ja riittävää tutkimusrahoitusta. Yliopisto kehottaakin varmistamaan, että rahoitussuunnitelmalla voidaan vastata uutta tietoa tuottavan tutkimuksen tarpeisiin sekä lisääntyviin osaamis- ja koulutustarpeisiin.

Osaamistason nostamista varten on laadittava oma suunnitelma sekä rahoitusohjelma vuoteen 2035 saakka, jolla aidosti resursoidaan aloituspaikkojen lisääminen korkeakouluissa, huomioiden myös tarvittavat koulutuspaikat kansainvälisille opiskelijoille. Yliopistot on tärkeää nähdä aitona ja merkittävänä osana tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiojärjestelmää – ne luovat tietoa ja osaamista joita tarvitaan TKI-toiminnan kaikilla tasoilla.

Tukea tutkimuksen hyödyntämiseen monipuolisesti

Helsingin yliopiston näkemys on, että TKI-toiminnan tehostamiseksi tarvitaan monipuolisia toimia: on varmistettava suomalaisen tieteen kansainvälinen laatu, rakennettava Suomesta kansainvälisesti kiinnostava innovaatioympäristö sekä kehitettävä osaamista ja houkuteltava yrityksiä ja investointeja myös Suomen ulkopuolelta.

Tutkijoiden mahdollisuus korkeatasoisen tutkimustoiminnan tekemiseen ja yhteistyön tiivistämiseen yritysten ja muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa on keskeinen tavoite. On myös tarpeen varmistaa tutkimustulosten tehokkaampi hyödyntäminen niin taloudellisesti kuin laajemmin yhteiskunnan hyödyksi. Kykyämme absorboida myös muualla maailmassa tuotettua uutta tietoa ja käyttää sitä oman yhteiskunnan hyödyksi vaikuttaa oleellisesti koulutustaso. Tutkimusperustaisen korkeakoulutuksen määrä ja laatu ovat siinä ensiarvoisia ja yliopistot avainroolissa.

T&K-tavoitteiden toteutumisen kannalta on tärkeää, että erityisesti Business Finlandin fokus palautetaan takaisin tutkimusorganisaatioiden ja yritysten pitkäjänteiseen, uutta luovaan tutkimusyhteistyöhön sekä tutkimustiedon kaupallistamiseen ja tehdään tämän mukaiset panostukset tutkimusvetoiseen rahoitukseen. Resursointia tarvitaan esimerkiksi yliopistojen ympärille kehitettävien osaamiskeskittymien tukemiseen.

Tarvitaan strategisia päätöksiä kunnianhimon tason ja vaikuttavuuden kasvattamiseksi

Suomen on pysyttävä kilpailukykyisenä tärkeimpien pohjoismaisten ja eurooppalaisten verokkimaidemme kanssa. TKI-politiikalla ja julkista TKI-rahoitusta suuntaamalla on tuettava merkittävien tutkimuspohjaisten yrittäjyys- ja innovaatioekosysteemien syntymistä ja kasvattamista kansainväliseen mittaluokkaan. Julkisia resursseja on kohdennettava kokonaisuuksiin, hankkeisiin ja yksiköihin, joilla on mahdollisuuksia kehittyä kansainvälisessä katsannossa kiinnostaviksi ja kilpailukykyisiksi.

Vaikuttavuuden takaamiseksi koko T&K-rahoituksen perusteena on oltava laatu: kilpailtu ja meriitteihin perustuva rahoitus kohdistaa tuen vaikuttavimmille toimijoille. Samalla on kyettävä tunnistamaan uudet nousevat alat ja tutkimus. TKI-rahoituksen suuntaamisessa on otettava huomioon niin i tasokkain tutkimuksemme kuin yritystemme vahvuudet, ilman että julkinen valta valitsee voittajia tai määrittelee esimerkiksi teknologiset ratkaisut ja standardit.

Toimintaympäristömme kansainvälinen houkuttelevuus ja mm. kiinnostavat tutkimusinfrastruktuurit ovat TKI-investointien tulevaisuuden kehitykselle keskeisiä. Tarvitsemme niin ulkomaisia investointeja, kasvavaa startup-kenttää sekä uusia osaajia Suomen ulkopuolelta.

Lopuksi yliopisto toteaa, että ehdotetussa laissa säädettäisiin valtion talousarvion tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitetuista määrärahoista. TKI-politiikan onnistumiseen vaikuttavat kuitenkin valtionhallinnon politiikkatoimet laajasti. Esimerkiksi tutkimusta säätelevän lainsäädännön mahdollistavuudessa on puutteita (mm. toisiolaki), jotka tulisi yliopiston näkemyksen mukaan korjata pikaisesti toimintaympäristön parantamiseksi.

Helsingissä 25.10.

Jouni Hirvonen

Vararehtori

Helsingin yliopisto